

worden, waar dit noodig of wenschelijk is; ook begint men dan al met uitdunnen.

Al spoedig beginnen zich nu hier en daar ziekten te vertoonen: de bibitziekte kan op alle leeftijden verwacht worden, soms wordt een peh-sim zichtbaar.

Op den leeftijd van 33 à 35 dagen is de bibit officieel plantbaar; ik vind dit echter te jong, en acht 40 à 50 dagen den meest geschikten leeftijd.

Ik verzuimde nog een kwaal te noemen, nl. geelzucht, waarvan de oorzaak in den bodemtoestand ligt. Deze kwaal is zelden op boschgrond, vrij zeker op lalangbodem te verwachten. De lalanggrond verkeert nl. physisch in een slechten toestand: plantenvoedende stoffen zijn weliswaar in ruime mate voorhanden, maar niet voor de plant toegankelijk, ze zijn te vast gebonden in onoplosbare verbindingen. Men komt hieraan tegemoet door dadelijk bij het aanleggen van de kweekbedden een paar handen vol droge kunstguano door den bovensten laag te mengen. Treedt nu de geelzucht toch op, dan wordt er guanowater gegoten; om verbranden der blaadjes te coupeeren wordt dadelijk nagegaten met gewoon water, zoodat de guano niet op de blaadjes blijft liggen.

Zulke geelzuchtige bibit vertoont eerst een zwakken goudglans over de blaadjes, zeer gelijkend op fluorescentie. Dit wordt steeds duidelijker, tot de kleur beslist geel is; de plantjes groeien ook niet of nauwelijks en al spoedig is het verschil in grootte met de normale plantjes te zien. De kwaal vertoont zich ook over het geheele bed of een deel er van, vaak ook over een aantal bedden. Soms is herhaalde bemesting met guanowater noodig.

Op den leeftijd van 30 dagen worden gewoonlijk de pajongs weggenomen, om de plantjes aan de volle zon te gewennen, maar onder dien verstande, dat men voornemens is ze weldra uit te planten. Want na de openstelling gaan ze heel hard groeien en zijn daarna spoedig ongeschikt voor overplanting. Is dus een bed eenmaal open gemaakt, zoo moet de bibit ook gebruikt worden; en is eenmaal uit een bed getrokken, dan krijgen de later gekiemde plantjes gelegenheid om bij te komen en worden eenige dagen later weggehaald.

Meer dan tweemaal wordt niet uit hetzelfde bed getrokken, tenzij er gebreke aan bibit heerscht. Wat er nu nog op staat, wordt uitgetrokken en vernietigd: zoo mogelijk verbrand, anders ondergegraven en het leeg bed wordt omgetjankold; deze grond wordt later gewoon met tabak beplant, alleen geeft men ruimer guano.

Zoolang een kweekbed gebruik wordt, moet men het ook verzorgen: dagelijks begieten, rupsen afzoeken, onkruid verwijderen, en eventuele zieke plantjes (peh-sim en dikbuiken) uittrekken en vernietigen.

Als men een voor de kiembedden geschikt terrein heeft, wordt daar natuurlijk van geprofiteerd door er meerdere bedden bijeen te leggen, soms wel tot 6 bedden per koelie. En als men nu bedenkt, dat elke kongsi circa 30 koelies telt, zoodat dus vaak 150 tot 200 bedden bijeen liggen, is het duidelijk, dat er veel water voor het begieten noodig is. Vóór den aanleg der bedden worden ook de putten gegraven. Gelukkig was de bodem daar zeer waterrijk; meestal behoefden de putten niet dieper dan 10 à 12 voet te worden gemaakt. Vooral vlak bij een termieten-heuveltje kan men zeker zijn water te vinden. Een enkele keer slechts bestond de ondergrond uit een harde mergel-achtig uitziende klei, en daar was nooit water te verwachten op de aangegeven diepte.

Zandgrond levert steeds helder water, vaak iets blauwachtig getint; kleigrond een troebele, witachtige vloeistof, die echter toch zeer deugdelijk is. Zoo'n put wordt meestal

6 voet in 't vierkant gemaakt; in elke hoek komt een stijl, die flink vast in den bodem wordt geslagen. En de putwanden bestaan uit in tweeën gespleten boomstammen, meestal gempol- of mara-hout, die achter de bovengenoemde stijlen worden geplaatst. De open ruimte achter die halve stammen wordt nog aangevuld met aarde.

Zijn deze putten niet meer voldoende, dan worden er nog meer bij gemaakt, al naar gelang er behoefte is.

TAUKEH.

(Wordt vervolgd.)

EEN STROOPTOCHT.

Reeds lang had het gekraai van den patrijshaan over de kale stoppels weerklonken en in Hannes en Kobus een onbedwingbaren lust tot jagen opgewekt, die nog toenam, naarmate de vogels driester werden en reeds eenige malen het, door de beide jachtlustige vrienden, uitgestrooide voeder bestaande uit boekweit, een beetje jenever en eenige andere bestanddeelen, opgepikt hadden.

Een paar dagen voordat de jacht geopend zou worden, wilden ze het wagen, want als de „jagers” komen, is een slag patrijzen gauw uiteen geschoten. Nu verschilden ze van meening, op welke wijze dat zij bij het bemachtigen van den buit zouden te werk gaan. Hannes wilde het sleepnet, „de tras”, gebruiken, terwijl Kobus het geweer wilde nemen.

Daar was Hannes echter sterk tegen, ten eerste omdat ze met het geweer niet half zooveel kans hadden en ten tweede, omdat hij de laatste dagen den ouden „oppasser” verschillende malen in den buurt gezien had en die zou al licht het schot kunnen hooren.

„Alla dan d'n tras mèr gevat, mèr waarom hè'w ze dan zô laang gevoeierd,” mopperde Kobus.

„Bè kèrel, dè'w ze in de buurt zô'n haauwe; oew wète ummers, waar dèze sloape en 't wordt te naacht hèlsch donker, um nog niks te zegge van 't zuchje weind, dè't er wèjt en dè'w goe kunne gebruiken ôk. Neije, neije menneke 't is krèk weer veur den tras.”

Hannes had gelijk; 't werd „hèlsch donker”, terwijl een vrij sterke Zuidewind door de bladeren ruischte.

Tegen elf uur kwam Kobus zijn makker aanroepen en spoedig begaven zij zich op weg.

Ze moesten nog een heel eind omgaan „vanwege de weind, want die moet uurst over de hoenders komme, veur dat ie bai oew is,” zei Hannes.

Eindelijk moesten zij nog over een drogen sloot springen en door een haag dringen, toen Kobus Hannes aanstiet en op iets wits in den sloot wijzend, fluisterde:

„Ziede ge dè, Hannes wâ is dè...?”

Hannes, die zich in den sloot had laten glijden, zonder dat een blaadje ritselde, raapte een stuk papier op en fluisterde bijna onhoorbaar terug:

„'t Is 'n botterhammepampier en dè lag er te middeg nog nie, ôk hè hier taaftere niemes gewerkt. Stikt oew lantèrke mèr is aon en kiekt is, of ge gèn voetstappezieet.

Kobus stak zijn dievenlantaarntje op en onderzocht den daags te voren omgeploegden grond. Spoedig had hij den indruk van een groven, met spijkers beslagen schoenzool ontdekt, die door Hannes oogenblikkelijk herkend werd aan het aantal en vorm van den indruk der spijkerkoppen als afkomstig van de schoen van den ouden jachttopziener.

„Nauw weet we te minste, det ie ôk in de buurt is,”

zei Kobus, mèn hij zal toch vinnig moete zijn, as ie mete pakke krie."

„Ge kaant nòit wète," antwoordde Hannes, „mèn uitkieke en as 't nie zuiver is, loupe (loopen); dè's 't bèst."

Met de grootste omzichtigheid slopen zij nu door den sloot en door den haag en begonnen toen onmiddellijk het net uit te spreiden.

Twee hoeken van het net waren bezwaard met steenen, terwijl de stroopers zich elk aan een anderen hoek van 't net plaatsten en nu voorzichtig de wei over begonnen te slepen.

Het ruischend geluid, dat hierdoor ontstond smolt samen met het geruisch van den wind door de grashalmen en struikgewas aan den rand der wei, zoodat de vogels in 't geheel het naderende gevaar niet vermoedden.

Zoodra het net echter boven hen was hoorden ze het ongewone geluid der wrijving van de mazen van het net over de dorre halmen en wilden ze opvliegen, maar toen was het te laat.

Ze stooten tegen het net, dat door de stroopers, die dit door de rukjes voelden, omlaag gedrukt werd.

„Nauw zalle we toch wà licht moeten hebben," fluisterde Kobus, zijn lantaartje weer opstekend en het aan Hannes overreikend, die zich met het verzamelen van de gevangen hoenders zou belasten, terwijl hij zelf den omtrek bespiedde, of de donkere schaduw van den veldwachter nergens opdook.

De jacht was buitengewoon goed gelukt en Hannes berekende al in stilte, terwijl hij ze in den zak stopte, wat de jonge vogels, ten getale van 13, bij den poelier wel op zouden brengen, want de beide oude vogels verkochten ze niet. „Daor krie me toch bekant niks veur en d'r zit evèl 'n goei soep oan veur 'nen boer," dacht hij.

Plotseling brak er een takje in 't hout. Vlug als de bliksem was de lantaarn uitgedoofd en had Kobus het inmiddels weer opgerolde net over den schouder, terwijl Hannes zich met den zak belastte.

Beide mannen stonden toen nog een poos met ingehouden adem te luisteren en toen, niets meer hoorend, dacht ieder voor zich: „t zal de weind gewèst zijn."

Reeds wilden zij zich naar huis begeven, toen plotseling het „Halt! Rijkspolitie!" van den „auwe," hun tegemoet klonk en deze op Kobus, die de voorste was, toesprong.

Kobus echter liet zich vallen, zoodat de veldwachter over hem heen duikelde en languit op de weide terecht kwam.

De strooper verdween nu oogenblikkelijk in het hout, waar hij zich weer met Hannes, die „'m al vruuger getrokken had," vereenigde.

De veldwachter zag het nuttelooze, om te trachten ze te vervolgen, in, en uitte zijn spijt in een reeks van krachtige jagersvloeken, die den stroopers echter al lang niet meer deerden, daar deze reeds veilig en wel in 't lage woonvertrek van Hannes den buit zaten te verdeelen.

Al peinzend ging de teleurgestelde veldwachter naar huis, zonder te kunnen begrijpen, wie die stoute wilddieven waren, die hem den schoonsten slag hoenders voor den neus weggekaapt hadden, want er waren veel stroopers op het dorp en hij had hun stem niet gehoord.

Zeker echter zou hij kwaad vermoeden gekregen hebben, als hij den volgenden Zondagmorgen voorbij het huis van Hannes was gekomen en „de kustelijke soep" geroken had, die daar in den ketel pruttelde.

28 Aug. 1905.

J. LESIRE.

RATTENPLAAG.

Wat het schieten op ratten betreft! Als iemand die zijn jeugd, tot hij student werd, in Indië doorbracht, voor het grootste deel in de binnenlanden van Java, op welk eiland mijn wieg eens stond, is het schietwapen reeds zeer vroeg een mijner vertrouwelingen geweest en kon ik op zeer jeugdigen leeftijd reeds goed met mijn buks omgaan. Steeds heb ik schiettuig bezeten, zoo oud als ik ben; en dus kan u begrijpen, dat het schietgeweer het eerste middel was, dat ik aangreep om den strijd tegen de rattenplaag te strijden.

Daar ik geen wapen had, dat naar mijn zin daarvoor geschikt was kocht ik een lief buksje. Geen flobertbuks, maar een gewone buks met getrokken loop. Een fijn lief en tevens goedkoop wapen, dat prachtig schiet en op honderd meters met lading no. 2 nog zeer zuiver schiet (no. 3 durf ik niet te gebruiken daar de draag- en ongelukken veroorzakende kracht dan te groot is in mijn omgeving, waar ik zelfs met no. 1, de gewone lading van de flobert, zeer voorzichtig te werk moet gaan). Geregeld jaag ik daarmede op het lieve goedje, wanneer ik thuis ben, tusschen 12-1 en 4-4.30 ure. De duiven zijn dan eerst gevoerd en daar komen de heeren op af. De musschen en duiven zijn reeds zoo gewoon er aan, dat de knal (die vrij scherp is) hen niet meer stoort, ten minste zelden; en dat ik onder de duiven en druk meepikkende musschen een snoepende rat neerleg, zonder andere schrik, dan dat de musschen wegvliegen door de buiteling van de rat (zij slaan nog al eens over den kop of draaien om en stuip-trekken een poosje als ze geraakt worden). De naastbij zijnde duiven maken een soort afwerende beweging met de vleugels. Ik verbeeld me, dat de atmosferische toestand invloed heeft op de zenuwen van duiven en musschen, als ik schiet. Ik kan geen andere verklaring vinden en daarom neem ik onder voorbehoud eene verklaring aan, die ik zelf niet verklaren kan want èn bij regenweer èn bij zonneschijn komt die toestand dan voor. Zoo ook bij het schijfschieten, dat ik mijn jongen en zijn vriendjes Zondags leer. Meestal blijft de heele vogelwereld er rustig onder, maar soms schei ik er mee uit, omdat zij bij elk schot in beroering komen.

Het schieten op ratten is dikwijls lastig door den stand, dien de schutter kiezen moet, om de veiligheid der omgeving te waarborgen, maar toch vel ik met mijn buksje menig ratje neer. Een bondgenoot van me, die vele goede diensten doet, is een val. U zal ze wel kennen, van gegalvaniseerd ijzerdraad in twee deelen verdeeld. In het tweede compartement komt de delinquent door een valklepje of brugje en kan er niet meer uit, daar dit brugje dichtklept door een tegengewichtje. Met aas, een stukje spek waar de gloeiende pook over is gegaan, heb ik zelden anders succes, dan in den tijd, dat de jongen op roof uitgaan of de moeder hen op roofleertochten mede neemt. Het goedje schijnt zeer hongerig, want dan worden geheele families gevangen. In andere tijden is deze methode niet goed en biedt zij slechts weinig succes. De val wordt dan beter gebruikt door hem half in te graven vlak voor een rattengat, hem te bedekken met wat stroo en zand, dan blijft alles wat door het gat gaat in den val zitten en zoo vangen wij soms vier, vijf ratten te gelijk. Wat me verwondert, is, dat het verhaal dat hongerende in een val zittende ratten elkaar opeten, niet juist is, ten minste niet altijd juist.

Ik heb het meermalen gehad, dat bijv. 's winters bij slecht weer of als mijn kleine jongen — die me op de ratten-jacht trouw helpt — ongesteld is, in een paar dagen niet bij den val kwam en er dan twee, drie, vier ratten in